

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК РЕСУРС ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Драчук Вікторія

Процес формування сучасної української молоді відбувається в умовах тривалих соціальних потрясінь, які включають в себе: військову агресію, тривалу економічну нестабільність, масові міграційні процеси та докорінні зміни в освітньо-професійному процесі. Зазначені виклики створюють ситуацію хронічного стресу, що дестабілізує психоемоційний стан молодих людей, провокуючи відчуття невизначеності та емоційного виснаження. У контексті таких зовнішніх впливів особливої актуальності набуває вивчення системи ціннісних орієнтацій як базового механізму психологічного захисту. Цінності у даному випадку виступають діючим внутрішнім ресурсом, що забезпечує резильєнтність та здатність до адаптації в умовах невизначеності [1–3].

Метою тези є обґрунтування ціннісних орієнтацій української молоді як ресурсу психологічної стійкості в умовах соціальних викликів.

Ефективність відновлення внутрішнього потенціалу особистості безпосередньо залежить від стратегій, що базуються на системі пріоритетів та сенсів. Такі особистісні конструкти, як життєствердна позиція, екзистенційна наповненість та здатність до вдячності, виступають фундаментальними детермінантами резильєнтності. Система цінностей функціонує як внутрішня навігація, що забезпечує збереження автономії суб'єкта в умовах стресогенного навантаження. Цей підхід, закладений ще В. Франклом та А. Маслоу, отримує новий розвиток у теоріях самодетермінації та позитивної психології. Доведено, що когерентність між внутрішніми установками та зовнішньою активністю є базовою умовою психоемоційної стабільності, оскільки ціннісна ієрархія дозволяє трансформувати травматичний досвід у конструктивні сенси.

Результати емпіричного дослідження (Тищук А. С.) свідчать про глибоку

трансформацію ціннісної ієрархії студентської молоді під впливом воєнних дій: у 67% респондентів зафіксовано високі показники динаміки життєвих орієнтирів. Пріоритетними стали збереження життя, сім'я, психологічне здоров'я (68,8%) та державна суб'єктність. Домінують термінальною цінністю для 96,9% опитаних є «закінчення війни», що вказує на консолідацію зусиль навколо потреби у безпеці та мирі. Водночас спостерігається девальвація естетичних і престижних потреб – творчості та «високих запитів», оскільки психіка мобілізується на забезпечення базового рівня виживання. Лише у 25% осіб система цінностей залишилася сталою, тоді як у 8% виявлено деструктивну трансформацію, що корелює зі зростанням стресогенності та ризиками адиктивної поведінки (рис. 1аб).

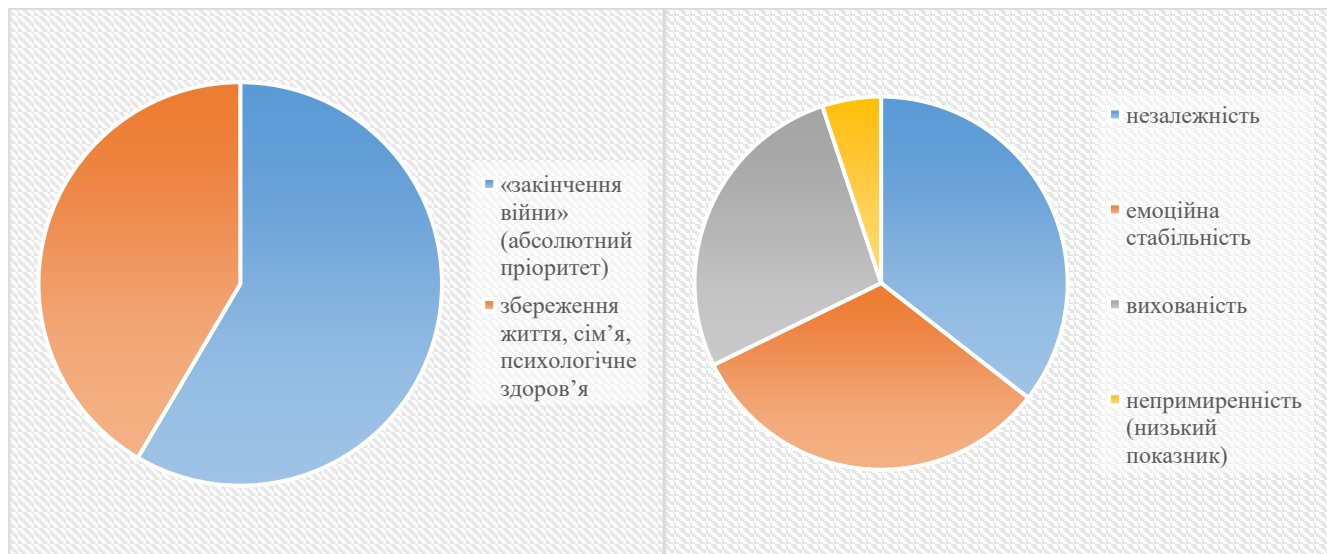


Рис. 1а. Домінуючі термінальні цінності

Рис. 1б. Інструментальні цінності

Інструментальний спектр цінностей сучасної молоді очолює «незалежність» (65,5%), що відображає високий рівень національної самоідентифікації та прагнення до автономії. Важливим предиктором ресурсного відновлення виступає «емоційна стабільність» (59,4%), яка в умовах війни стає захисним механізмом проти хронічного стресу. Зростання значущості «вихованості» (50%) та низький рівень «непримиренності» (9,4%) всередині суспільства свідчать про запит на міжособистісну толерантність і солідарність як соціальні буфери. Зниження уваги

до «охайності» (21,9%) та часових обмежень («відміна комендантської години» - 12,5%) демонструє адаптацію до умов хаосу та прийняття зовнішніх обмежень заради вищих цілей.

Отже, можна стверджувати, що виявлена трансформація ціннісної ієрархії безпосередньо корелює з механізмами формування резильєнтності. Орієнтація на термінальні цінності (безпека, здоров'я, незалежність) створює міцний когнітивний каркас, який дозволяє молоді інтегрувати кризовий досвід без руйнації цілісності власного «Я». Високий запит на емоційну стабільність та соціальну солідарність мінімізує деструктивний вплив стресорів, перетворюючи зовнішні виклики на стимули для особистісного дозрівання.

Подальші перспективи дослідження полягають у розробці програм психологічної підтримки, що базуватимуться на актуалізованих цінностях вдячності та національної ідентичності, що дозволить не лише стабілізувати ментальне здоров'я молоді в поствоєнний період, а й забезпечить ресурс для активного відновлення соціального та державного капіталу України.

Список використаних джерел

1. Тишук А. С. Особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді в умовах війни: кваліфікаційна робота бакалавра : 053 Психологія. *Львівський державний університет внутрішніх справ*. Львів, 2023. 58 с.
2. Чобанян А. В. Вплив ціннісних орієнтацій на пошук ресурсного відновлення та підтримку психічного здоров'я в умовах інклюзивного суспільства. *Inclusion and Society*. 2025. № 5. С. 58-62.
3. Шевчук Л. П. Психологічна стійкість особистості в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 2025 р.). Вінниця, 2025. С.398-401.